

Lehden roolista ja tulevaisuudesta

Kaksi vuotta tämän lehden toimittajana on ollut mielenkiintoista aikaa. On ollut mahdollista kurkistaa taas tiedeyhteisön kynnykseltä ja nähdä vilahdus siitä mitä alamme tutkimusrintamalla on tapahtumassa. On ollut mahdollista havaita, miten totista tutkimustyö alamme laitoksilla on. Ovat tulleet mieleen myös ajat, jolloin kauan sitten itse olin opetustyössä. Vaikka tutkimus silloinkin olisikin periaatteessa kuulunut lehtoreiden toimenkuvaan, olihan kysymys yliopisto-opetuksesta, aikaa ei juuri jäänyt muuhun kuin opetuksen hoitamiseen, opiskelijoiden ohjaamiseen ja laitoksen koulutusohjelman yleiseen kehittämiseen. Kahden vuosikymmenen aikana tilanne on muuttunut, nyt alan laitoksia on kolme, opetus- ja tutkimushenkilökuntaa moninkertainen määrä tuohon aikaan verrattuna. Muutos näkyy myös käynnissä olevien ja valmistuvien tutkimusten määrässä.

20 vuotta sitten tehty päätös perustaa alan tieteellinen yhdistys ja aikakauskirja oli seuraus muutoksesta. Aikanaan se oli edistyskellinen, voi sanoa rohkeakin askel nuorelle tiedeyhteisölle. Edellisessä numerossa yritin hahmotella Marjatta Okon, noiden aloitteiden primus motorin, osuutta tuossa kehityksessä. Aloite ei kuitenkaan olisi tuottanut tuloksia, ellei mukana olisi ollut muitakin eteviä ja tarmokkaita tutkimusorientuneita ihmisiä. Marjatta Okon toimintaa suomalaisen kirjastotieteen ja informatiikan kehittämisessä nykyiseksi informaatiotutkimukseksi ei voi kyllin ihailla. Se konkretisoitui myös niihin 15 vuoteen, joina hän toimitti tätä lehteä. Lehden päätoimittajuus onkin sen jälkeen siirtynyt käsistä toisiin. Onko toimittajan muuttuminen eduksi lehdelle, on vaikea sanoa, ongelma lehdelle voi ainakin olla, jos toimittaja "leipäänty" työhönsä, tuntee, ettei saa lehteen sitä uutta ja uusintavaa otetta, jota myös tieteelliseltä aikakauskirjalta voi edellyttää.

Mikä kotimaisen tieteellisen aikakauslehden tehtävä sitten tulisi olla? Tarjota julkaisufoorumi ensisijaisesti alan suomalaiselle tutkimukselle? Rohkaista tieteelliseen kirjoittamiseen? Kouluttaa tieteellisen tekstin tuotta-

jaa? Kehittää ja vakiinnuttaa alan tieteellistä käsitteistöä ja terminologiaa? Varmaan kaikkea näitä. Tärkeä olisi myös rooli tieteellisen keskustelun käynnistäjänä. Keskustelun voi ajatella nousevan julkaistavien artikkeleiden herättämistä ajatuksista. Yhtä hyvin se voisi viritä ja perustaa siihen ajatustenvaihtoon, joita päivittäin tiedän käytävän alan laitosten työhuoneissa, käytävillä ja kahvipöydissä. Miksei tuosta keskustelusta juuri milloinkaan mikään ajatus kannata tämän lehden palstoille? Erityisen tärkeää se olisi nykyisin, kun alan laitoksia on kolme. Voisi ajatella, että niiden ehkä erilainen profiili ja fyysinen etäisyyskin luovat tarvetta keskustella myös julkisesti.

Julkaisufoorumina tämän lehden suosio tuntuu vaihtelevan, sen olen ehtinyt huomata jo näiden kahden toimittajavuoden aikana. On ollut olla tilanteita, jolloin taskut ovat tyhjä. Silloin on toimituskunta tullut apuun ja etsinyt ideoita seuraaviin numeroihin. On taas ollut aikoja niin kuin juuri nyt, että useampiakin artikkeleita on julkaisuvalmiina, samoin lupauksia uusista. Tilanne ei liene poikkeuksellinen verrattuna mihinkään pienen yhteisön tieteelliseen aikakauslehteen, mutta se ei myöskään ole myönteinen, kun halutaan ylläpitää lehden vakaata tasoa. Kun artikkeleista on puutetta, on julkaisukynnys varmaan matalampi – liekö se koskaan tässä lehdessä lienee kovin korkea ollut? Kun taas aineistoa on ollut enemmän sisällä, on ollut mahdollista kierrättää artikkeleita useammalla kuin yhdellä referoijalla ja edellyttää kirjoittajilta huomautusten huolellisempaa huomioimista.

Eräs puute, jonka omassa työssäni tämän lehden toimittajana olen todennut, onkin se, että olen tuntenut olevani liian kaukana tiedeyhteisön arkipäivästä. Käytännössä se on merkinnyt, etten ole voinut seurata käytävää informaalia keskustelua voidakseni lähentää lehteä suomalaisen informaatiotutkimuksen ajankohtaiseen debattiin. Se on merkinnyt myös sitä, etten ole voinut ottaa tutkijoita "hihasta kiinni" ja pyydystää heiltä artikkeleita. Tässä suhteessa päätoimittajalla on tosin ollut tukena aktiivinen toimituskun-

ta, jonka jäsenille tässä kiitos sanottakoon.

Joillakin tahoilla on noussut ajatus Informaatiotutkimus -lehden liittämisestä toiseen alalle läheiseen tieteelliseen aikakauslehteen. Etuja siinä varmaan olisi: mahdollisesti suurempi lukijakunta, monipuolisempi taustajoukko kirjoittajia, laaja-alaisempi toimituskunta, ehkä myös vakaampi taloudellinen tilanne. Jos toimitaan toisen, ehkä läheisenkin, tieteenalan rinnalla, varmaa on, että syntyisi kilpailua, hyödyllistä. Julkaisukynnys ja lehden tieteellinen taso todennäköisesti nousisivat, artikkelit punnittaisiin huolellisemmin ennen julkaisemista. Näkökulma tiedonvälitykseen saattaisi avartua. Informaatiotutkimuksen kannalta voi kuitenkin kysyä, mitä tilanne merkitsisi tieteenalan identiteetille. Vahvistuisiko se, kun koko ajan on verrattava omaa sarkaa naapurin viljelyyn? Vai hämärtyisikö se, onhan informaatiotutkimuksella läheisiä liittymiä muihin yhteiskuntatieteellisiin aloihin? Miten kaikesta huolimatta vielä nuori tieteenala sopeutuisi kehitysvaiheessa olevan käsitteistönsä kanssa toisen, vaikka läheisenkin, mutta vakiintuneemman tieteenalan ilmapiiriin?

Eräässä suhteessa liittyminen varmaan helpottaisi nykytilannetta. Tätä lehteä julkaisevalla yhdistyksellä on ollut taloudellisia vaikeuksia tuottaa lehteä. Kahden yhdistyksen yhteinen lehti olisi taloudellisesti helpompi tuottaa. Vältettäisiin ehkä tämänkin numeron myöhäinen ilmestyminen: on

odotettu Suomen Akatemialta päätöstä Informaatiotutkimuksen yhdistyksen toiminta-apurahasta. Ellei Akatemia sitten leikkurinsa kanssa mukauttaisi määrärahoja saataviin säästöihin. Kaiken kaikkiaan, liittymiseen joka tapauksessa sisältyy niin monia ilmeisiä ongelmia ja aihe näyttää olevan niin sensitiivinen, etten ole huomannut asiaa vielä edes epävirallisesti paperilla käsitellyn. Henkilökohtainen mielipiteeni on, että tiedeyhteisöllämme pitäisi olla siinä määrin itsetuntoa, ettei usko lehtemme itsenäisyyteen tiedeyhteisössä saisi horjua.

Lehti on saamassa uuden päätoimittajan, järjestyksessä neljännen. Viime vuosina vaihtuvuus on kieltämättä ollut aika vilkasta. Uskon muutoksen tässä tapauksessa olevan eduksi lehdelle. Uskon nimittäin, että uusi päätoimittaja pystyy ratkaisemaan monet ongelmat, jotka ovat toimintaani rajoittaneet. Samalla kun sydämellisesti kiitän toimituskuntaa, kirjoittajia ja referointityötä tehneitä, toivotan päätoimittajalle onnea ja menestystä – ja pitkää kautta uudessa tehtävässä.

Jyväskylässä 28.1.1999

Oili Kokkonen